

SBU:s upplysningstjänst svarar på avgränsade frågor. Svaret bygger inte på en systematisk litteraturöversikt utförd av SBU. Därför kan resultaten av litteratursökningen vara ofullständiga. Kvaliteten på ingående studier har inte bedömts. Detta svar har tagits fram av SBU:s kansli och har inte granskats av SBU:s nämnd.

Svar från SBU:s upplysningstjänst nr ut201902 • Diarienummer: SBU 2018/545 • Datum: 2019-01-22

Insatser mot hedersrelaterat våld och förtryck

Många av de insatser som används när unga utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck är individinriktade, men det har även förekommit familjebaserat arbete. Det är okänt vilket av dessa arbetssätt som är gynnsammast för de utsatta. Många individuella interventioner kan leda till att individen måste bryta helt med sin familj medan familjeinterventioner kan innebära ökad risk för individen. SBU:s upplysningstjänst har försökt visa vad forskningen säger om dessa typer av interventioner.

Fråga

Vad säger forskningen om familjebaserade interventioner jämfört med individuella interventioner vid hedersrelaterat våld och förtryck?

Frågeställare: Sociala resursförvaltningen i Göteborgs stad.

Sammanfattning

SBU:s upplysningstjänst har identifierat två systematiska översikter som utvärderar interventioner vid hedersrelaterat våld och förtryck. Författarna drog slutsatsen att det saknas forskning på både individ- och familjebaserade insatser för den här gruppen.

SBU har inte tagit ställning i sakfrågan eftersom vi inte har bedömt översikternas kvalitet eller vägt samman resultaten. Här redovisar vi därför endast de enskilda författarnas slutsatser.

Bakgrund

Hedersrelaterat våld och förtryck av ungdomar som lever i starkt patriarkala och traditionsbundna miljöer är ett samhällsproblem. Våldet kan i vissa fall vara en del av mäns våld mot kvinnor, men även barn och unga män drabbas och det kan vara särskilt svårt för HBTQ-ungdomar [1]. Även de vuxna är utsatta i miljöer med hedersrelaterat förtryck men denna fråga är avgränsad till ungdomar [1]. Syftet med hedersrelaterat våld och förtryck är att hindra föräktenskapliga relationer och styra valet av äktenskapspartner. Graden av våld och förtryck varierar mellan olika miljöer och familjer, från psykisk misshandel till mord. Hedersrelaterat våld och förtryck innebär begränsningar i valfrihet och möjlighet att påverka sin framtid, det tar sig ofta uttryck i att kläder, könsuttryck, deltagande i aktiviteter i skolan och samhället kontrolleras av omgivningen. I svåra fall förekommer även brott som tvångsgifte, barnnäktenskap och könsstympning. För den typen av brott kom Statens offentliga utredningar under år 2018 med flera förslag om hur man med hjälp av lagändringar ska öka möjligheten att stötta de utsatta [2].

Inom socialtjänsten har de länge arbetat med den här typen av frågor och erfarenheterna är blandade. Det finns exempel på både lyckade och mindre lyckade insatser [1]. Socialtjänsten har identifierat ett behov av ökad kunskap för att arbeta med ungdomar som lever med den här typen av problematik. Det är okänt om det finns något vetenskapligt stöd för insatser vid hedersrelaterat våld och förtryck. Erfarenheter av familjeorienterade insatser finns dokumenterade i ett svenskt projekt där de följt upp sitt eget arbete med familjeorienterade insatser. I det projektet såg de ökade risker för de unga, och därför avrådde författarna starkt från den typen av arbete [3].

Förutom socialtjänsten, så arbetar även skolan, ungdomsmottagningarna, och frivilligföreningar som tjejjourer och GAPF (Glöm aldrig Pela och Fadime, Riksorganisationen) på flera sätt för att stötta den här gruppen ungdomar. Även dessa verksamheter kan ha nytta av en genomgång av forskningen på området.

Avgränsningar

Vi har arbetet med följande avgränsningar:

- Population: unga personer upp till 20 år, flickor och pojkar, som lever i en hederskontext där kontroll och begränsningar finns och där risk för allvarligt våld kan förekomma eller redan skett.
- Intervention: attitydförändrande familje- eller nätverksarbete till unga personer som lever i en hederskontext.

- Kontroll: enbart individuellt stöd till unga personer som lever i en hederskontext eller annan typ av intervention
- Utfall: återförening med familj/möjlighet att ha kontakt med familj eller riskreducering

Vi har gjort sökningar (se avsnittet Litteratursökning) i databaserna Academic Search Elite (EBSCO), PsycInfo (EBSCO), Socindex (EBSCO) och Sociological Abstracts (Proquest). Sökningarna avgränsades till artiklar skrivna på engelska, danska, norska och svenska.

Resultat från sökningen

Upplysningstjänstens litteratursökning genererade totalt 3 313 träffar. En projektledare på SBU läste alla artikelsammanfattningar. Av dessa bedömdes fem artiklar vara relevanta. Dessa läste projektledaren i fulltext. Två artiklar ingår i svaret [4,5]. De artiklar som inte ingår i svaret exkluderade vi på grund av att de inte var relevanta för frågeställningen. Observera att vi inte bedömde kvaliteten på översikterna. Det är därför möjligt att de kan ha lägre kvalitet än vad SBU inkluderar i sina ordinarie utvärderingar.

Systematiska översikter

De två systematiska översikter som inkluderades i svaret saknade resultat som kan svara på frågan om familjeorienterade interventioner var bättre eller sämre än individorienterade interventioner (Tabell 1).

Tabell 1. Systematiska översikter/Table 1 Systematic reviews.

Included studies	Population	Outcome
Menzies Munthe-Kaas et al, 2017 [4]		
0	Young people who have been exposed to forced marriage or honour-based violence.	We did not identify any empirical research on the effect of or experiences of interventions for young people who have been exposed to forced marriage or honour-based violence.
Authors' conclusion:		
"There is a clear need for research on the effect of, and experiences with interventions for young people who have been exposed to forced marriage or honour-based violence."		

Socialstyrelsen, 2015 [5]		
0	Studiepopulationen utgörs av kvinnor som utsatts för eller riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld. Det ska tydligt framgå att det handlar om hedersproblem. Alternativt ska det vara tydligt att det handlar om familjestrukturer där det förekommer hedersproblem. Ingen åldersgräns är satt för populationen.	Exempel på utfallsmått kan vara minskat våld eller förbättrad psykisk hälsa hos de kvinnor som har utsatts för våld, till exempel minskad depression och ångest.

Authors' conclusion:

"Denna kartläggning och tidigare rapporter visar att utvärderade interventioner vid hedersrelaterat våld saknas. Detta trots att omfattande sökningar genomförts i databaser, på organisationer och efter råd från experter. Det finns dock en hel del verksamheter i Sverige som särskilt riktar sig till personer som utsatts för hedersrelaterat våld. Det finns även forskning om skyddat boende för personer som utsatts för hedersrelaterat våld."

"Kartläggningen visar att det behövs forskning om interventioner som ger långsiktiga effekter, till exempel minskad våldutsatthet, vid hedersrelaterat våld. Det behövs också forskning om stöd- och behandlingsinterventioner för att förbättra den psykiska och psykosociala hälsan hos personer som utsatts för hedersrelaterat våld. Ett viktigt steg är att man dokumenterar, följer upp och utvärderar lokala insatser. Det finns också ett stort behov av kunskap om risk- och skyddsfaktorer bakom hedersrelaterat våld. Denna kunskap behövs bland annat för att kunna arbeta förebyggande och för att lättare kunna avgöra vilka personer som riskerar att utsättas för hedersrelaterat våld."

Lästips

Den vetenskapliga tidskriften The Lancet gjorde år 2015 en samlad bedömning av vilka forskningsbehov det finns inom området våld mot flickor och kvinnor [6].

"The gaps in research and evidence include: lack of data on some forms of violence from certain regions; an incomplete understanding of the full scope of health and other consequences; a limited knowledge on what works to prevent and respond to violence against women and girls; and a general bias of published literature towards high-income countries".

Det har kommit interventioner som kan hjälpa barn som riskerar att bli bortgifta i länder med låg eller medelhög inkomst. En översikt från år 2016 [7] fann ett antal interventioner som kunde fördröja giftermålet. Interventionerna utgick från skolan och innehöll ekonomiska bidrag till skolgång i kombination med och undervisning i reproduktiv hälsa och relationer. Dessa interventioner är av allt att döma inte överförbara till en svensk kontext.

Projektgrupp

Detta svar är sammanställt av Alexandra Snellman och Maja Kärrman Fredriksson vid SBU.

Litteratursökning

SocIndex via EBSCO 2018-12-14

Interventions against honour-based violence and control

Search terms	Items found
Population: Honour related violence, forced marriage	
1. DE "HONOR" OR DE "PATRIARCHY" OR DE "PATRIARCHY -- Social aspects"	1,805
2. (DE "VIOLENCE -- Risk factors" OR DE "VIOLENCE" OR DE "VIOLENCE -- Forecasting" OR DE "VIOLENCE -- Psychological aspects" OR DE "VIOLENCE -- Religious aspects" OR DE "VIOLENCE -- Social aspects" OR DE "VIOLENCE research" OR DE "VIOLENT crimes" OR DE "VIOLENT crimes -- Prevention" OR DE "VIOLENT men" OR DE "VIOLENT women" OR DE "FAMILY violence" OR DE "INTIMATE partner violence -- Prevention" OR DE "YOUTH & violence" OR DE "VIOLENCE against women" OR DE "VICTIMS of family violence" OR DE "TEENAGERS & violence" OR DE "VIOLENCE against women -- Prevention" OR DE "VIOLENCE -- Risk factors" OR DE "REPORTING of family violence" OR DE "PREVENTION of family violence" OR DE "FAMILY violence risk factors" OR DE "FAMILY violence & psychology" OR DE "CROSS-cultural studies on family violence") OR (DE "FAMILY violence -- Social aspects") OR DE "FORCED marriage"	33,612
3. TI ((dishono#r OR hono#r) N3 (abus* OR cultur* OR based OR famil* OR crime* OR violen* OR kill* OR murder* OR femicid* OR filicid* OR homicid*)) OR AB ((dishono#r OR hono#r) N3 (abus* OR cultur* OR based OR famil* OR crime* OR violen* OR kill* OR murder* OR femicid* OR filicid* OR homicid*))	550
4. (force* OR forcib#l* OR coerc*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*)	319
5. (child* OR minor* OR underage* OR teen* OR adolescent* OR boy* OR girl*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*)	2,208
(1 AND 2) OR (3 OR 4 OR 5)	3,360
Intervention: Family interventions	
6. DE "FAMILY psychotherapy" OR DE "FAMILY reunification" OR DE "FAMILY services" OR DE "FAMILY social work" OR DE "FAMILY therapists" OR DE "COUNSELING" OR DE "INTERVENTION (Social services)"	24,282
7. TI (intervention* OR therap* OR treat* OR program* OR care OR caring OR psychosocial OR counsel*) OR AB (intervention* OR therap* OR treat* OR program* OR care OR caring OR psychosocial OR counsel*)	483,692
8. 7 OR 8	487,683
Study types: systematic reviews, meta analysis	
9. DE "Systematic reviews (Medical research)" OR ((systematic* N3 review* OR (metaanaly* OR meta-analy*)) OR (((systematic*) n3 (bibliographic* OR literature)) OR ((comprehensive*) N3 (bibliographic* OR literature)) OR (integrative n3 review) OR (information n2 synthes*)) OR (review*) W1 (random* OR control* OR trial* OR study OR studies OR experiment* OR empiric*))	11,247
Limits: language	
10. english, norwegian	
Final	
7 AND 10 AND 11	14
7 AND 9 AND 11	558

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

AB = Abstract

AU = Author

DE = Term from the thesaurus

MH = Term from the "Cinahl Headings" thesaurus

MM = Major Concept

TI = Title

TX = All Text. Performs a keyword search of all the database's searchable fields

ZC = Methodology Index

* = Truncation

" " = Citation Marks; searches for an exact phrase

PsycInfo via EBSCI 2018-12-14

Interventions against honour-based violence and control

Search terms	Items found
Population: Honour related violence, forced marriage	
1. DE "Patriarchy" OR DE "Family"	63,599
2. DE "Coercion" OR DE "Violence" OR DE "Domestic Violence" OR DE "Infanticide" OR DE "Filicide" OR DE "Homicide"	55,738
3. TI ((dishono#r OR hono#r) N3 (abus* OR cultur* OR based OR famil* OR crime* OR violen* OR kill* OR murder* OR femicid* OR filicid* OR homicid*)) OR AB ((dishono#r OR hono#r) N3 (abus* OR cultur* OR based OR famil* OR crime* OR violen* OR kill* OR murder* OR femicid* OR filicid* OR homicid*))	564
4. (force* OR forcibl* OR coerc*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*)	198
5. (child* OR minor* OR underage* OR teen* OR adolescent* OR boy* OR girl*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*)	2,374
6. (1 AND 2) OR 3 OR 4 OR 5	4,782
Intervention: Family interventions	
7. ((DE "Family Therapy" OR DE "Conjoint Therapy" OR DE "Strategic Family Therapy" OR DE "Structural Family Therapy") OR (DE "Family Intervention")) OR (DE "Counseling" OR DE "Community Counseling" OR DE "Cross Cultural Counseling" OR DE "Multicultural Counseling")	55,068
8. TI (intervention* OR therap* OR treat* OR program* OR care OR caring OR psychosocial OR counsel*) OR AB (intervention* OR therap* OR treat* OR program* OR care OR caring OR psychosocial OR counsel*)	1,522,015
9. 7 OR 8	1,525,200
Study types: systematic reviews, meta analysis	
10. DE "Meta Analysis"	4,299
11. (((systematic*) n3 (bibliographic* OR literature OR review*)) OR ((comprehensive*) N3 (bibliographic* OR literature)) OR (integrative n3 review) OR (information n2 synthes*)) OR ((review*) W1 (random* OR control* OR trial* OR study OR studies OR experiment* OR empiric*)))	51,269
12. 10 OR 11	55,061
Limits: language	
13. english, norwegian	
Final	
6 AND 12 AND 13	35
6 AND 9 AND 13	1,618

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

AB = Abstract

AU = Author

DE = Term from the thesaurus

MH = Term from the "Cinahl Headings" thesaurus

MM = Major Concept

TI = Title

TX = All Text. Performs a keyword search of all the database's searchable fields

ZC = Methodology Index

* = Truncation

“ ” = Citation Marks; searches for an exact phrase

Academic Search Elite via EBSCO 2018-12-14

Interventions against honour-based violence and control

Search terms	Items found
Population: Honour related violence, forced marriage	
1. DE "HONOR" OR DE "PATRIARCHY" OR DE "PATRIARCHY -- Social aspects" OR DE "MALE domination (Social structure)"	3,225
2. DE "FORCED marriage" OR DE "SWARA (Custom)" OR DE "CHILD marriage"	504
3. (DE "VIOLENCE" OR DE "CHILDREN & violence" OR DE "FAMILY violence" OR DE "PHYSICAL abuse" OR DE "TEENAGERS & violence" OR DE "VIOLENCE research" OR DE "VIOLENT deaths" OR DE "YOUTH & violence" OR DE "THREATS" OR DE "VIOLENT crimes") OR (DE "MURDER" OR DE "MURDER -- Prevention" OR DE "HOMICIDE" OR DE "HOMICIDE -- Prevention") OR (DE "FILICIDE")	79,043
4. (DE "HONOR killings" OR DE "HONOR killings -- Law & legislation" OR DE "HONOR killings -- Religious aspects" OR DE "HONOR killings -- Religious aspects -- Islam")	278
5. 1 AND 3	148
6. 2 OR 4 OR 5	909
7. TI ((dishono#r OR hono#r) N3 (abus* OR cultur* OR based OR famil* OR crime* OR violen* OR kill* OR murder* OR femicid* OR filicid* OR homicid*)) OR AB ((dishono#r OR hono#r) N3 (abus* OR cultur* OR based OR famil* OR crime* OR violen* OR kill* OR murder* OR femicid* OR filicid* OR homicid*))	1,611
8. TI ((force* OR forcibl* OR coerc*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*)) OR AB ((force* OR forcibl* OR coerc*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*))	624
9. TI ((child* OR minor* OR underage* OR teen* OR adolescent* OR boy* OR girl*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*)) OR AB ((child* OR minor* OR underage* OR teen* OR adolescent* OR boy* OR girl*) N3 (marriage* OR marry OR wedding* OR bride*))	3,775
10. 6-9 (OR)	6,096
Intervention:	
11. DE "FAMILY counseling" OR DE "FAMILY counselors" OR DE "FAMILY reunification" OR DE "FAMILY reunification services" OR DE "FAMILY reunions" OR DE "FAMILY services" OR DE "FAMILY services -- Evaluation" OR DE "FAMILY social work" OR DE "FAMILY therapists" OR DE "COUNSELING" OR DE "COUNSELING -- Vocational guidance" OR DE "INTERVENTION (Social services)"	26,016
12. TI (intervention* OR therap* OR treat* OR program* OR care OR caring OR psychosocial OR counsel*) OR AB (intervention* OR therap* OR treat* OR program* OR care OR caring OR psychosocial OR counsel*)	4,926,350
13. 11 OR 12	4,929,946
Study types: systematic reviews, meta analysis	
14. ((DE "SYSTEMATIC reviews (Medical research)" OR (DE "META-analysis")) OR ((systematic* N3 review* OR (metaanaly* OR meta-analy*)) OR ((systematic*) n3 (bibliographic* OR literature)) OR ((comprehensive*) N3 (bibliographic* OR literature)) OR (integrative n3 review) OR (information n2 synthes*)) OR ((review*) W1 (random* OR control* OR trial* OR study OR studies OR experiment* OR empiric*)))	179,273
Limits: language	
15. Narrow by Language: - english	
Final	
10 AND 14 AND 15	21
10 AND 13 AND 15	885

AB = Abstract

AU = Author

DE = Term from the thesaurus

MH = Term from the "Cinahl Headings" thesaurus

MM = Major Concept

TI = Title

TX = All Text. Performs a keyword search of all the database's searchable fields

ZC = Methodology Index

* = Truncation

" " = Citation Marks; searches for an exact phrase

Sociological Abstracts via Proquest 2018-12-14

Interventions against honour-based violence and control

Search terms	Items found
Population: Honour related violence, forced marriage	
1. MAINSUBJECT.EXACT("Honor") OR MAINSUBJECT.EXACT("Patriarchy")	2,374
2. MAINSUBJECT.EXACT("Violence") OR MAINSUBJECT.EXACT("Family Violence") OR MAINSUBJECT.EXACT("Marriage") OR MAINSUBJECT.EXACT("Coercion") OR MAINSUBJECT.EXACT("Homicide")	50,981
3. 1 AND 2	225
4. ti(hono?r N/3 abus* OR hono?r N/3 culture OR hono?r N/3 based OR hono?r N/3 family OR hono?r N/3 families OR hono?r N/3 crime OR hono?r N/3 crimes OR hono?r N/3 violence OR hono?r N/3 killing OR hono?r N/3 killings OR hono?r N/3 murder OR hono?r N/3 murders OR hono?r N/3 femicide OR hono?r N/3 femicides OR hono?r N/3 filicide OR hono?r N/3 filicides OR hono?r N/3 homicide OR hono?r N/3 homicides) OR ab(hono?r N/3 abus* OR hono?r N/3 culture OR hono?r N/3 based OR hono?r N/3 family OR hono?r N/3 families OR hono?r N/3 crime OR hono?r N/3 crimes OR hono?r N/3 violence OR hono?r N/3 killing OR hono?r N/3 killings OR hono?r N/3 murder OR hono?r N/3 murders OR hono?r N/3 femicide OR hono?r N/3 femicides OR hono?r N/3 filicide OR hono?r N/3 filicides OR hono?r N/3 homicide OR hono?r N/3 homicides)	450
5. ti("forced marriage" OR "forced marriages" OR forc* N/3 marry OR "forced wedding" OR "forced weddings" OR brideprice OR brideprices) OR ab("forced marriage" OR "forced marriages" OR forc* N/3 marry OR "forced wedding" OR "forced weddings" OR brideprice OR brideprices)	195
6. ti(dishono?r NEAR/3 abus* OR dishono?r NEAR/3 culture OR dishono?r NEAR/3 based OR dishono?r NEAR/3 family OR dishono?r NEAR/3 families OR dishono?r NEAR/3 crime OR dishono?r NEAR/3 crimes OR dishono?r NEAR/3 violence OR dishono?r NEAR/3 killing OR dishono?r NEAR/3 killings OR dishono?r NEAR/3 murder OR dishono?r NEAR/3 murders OR dishono?r NEAR/3 femicide OR dishono?r NEAR/3 femicides OR dishono?r NEAR/3 filicide OR dishono?r NEAR/3 filicides OR dishono?r NEAR/3 homicide OR dishono?r NEAR/3 homicides) OR ab(dishono?r NEAR/3 abus* OR dishono?r NEAR/3 culture OR dishono?r NEAR/3 based OR dishono?r NEAR/3 family OR dishono?r NEAR/3 families OR dishono?r NEAR/3 crime OR dishono?r NEAR/3 crimes OR dishono?r NEAR/3 violence OR dishono?r NEAR/3 killing OR dishono?r NEAR/3 killings OR dishono?r NEAR/3 murder OR dishono?r NEAR/3 murders OR dishono?r NEAR/3 femicide OR dishono?r NEAR/3 femicides OR dishono?r NEAR/3 filicide OR dishono?r NEAR/3 filicides OR dishono?r NEAR/3 homicide OR dishono?r NEAR/3 homicides)	7
7. ti(forcibl* N/3 (marriage OR marriage OR marry OR wedding OR weddings OR bride OR brides)) OR ab(forcibl* N/3 (marriage OR marriage OR marry OR wedding OR weddings OR bride OR brides))	1
8. ti("coerc* marriage" OR "coerc* marriages" OR forc* N/3 marry OR "coerc* wedding" OR "coerc* weddings" OR brideprice OR brideprices) OR ab("coerc* marriage" OR "coerc* marriages" OR forc* N/3 marry OR "coerc* wedding" OR "coerc* weddings" OR brideprice OR brideprices)	61
Limits: language	
9. English, swedish	
Final (3 – 8 (OR)) AND 9	928

The search result, usually found at the end of the documentation, forms the list of abstracts

AB = Abstract

TI = Title

* = Truncation

“ ” = Citation Marks; searches for an exact phrase

Referenser

1. Stadsledningskontoret Göteborgs Stad: Det hedersrelaterade våldets och förtryckets uttryck och samhällets Utmaningar, En kartläggning i Göteborg, Stockholm och Malmö 2017-2018 Göteborgs Stad i samarbete med: Örebro Universitet.
2. Statens offentliga utredningar: SOU 2018:69 "Ökat skydd mot hedersrelaterad brottslighet" Slutbetänkande av Utredningen om starkare skydd mot barnäktenskap, tvångsäktenskap och brott med hedersmotiv Stockholm 2018.
3. Kvinnors Nätverk, Familjearbete i hederskontext, Pia Svedberg, Azam Qarai och Leila Qaraee. Tryck: Edita Västra Aros © Kvinnors Nätverk juni 2013 info@kvinnonet.net
4. Munthe-Kaas HM, Baiju N, Nguyen L. Effect of, and experiences with interventions for young people exposed to forced marriage or honour-related violence: A systematic literature search with sorting. Rapport nr. –2017. Oslo: Folkehelseinstituttet, 2017.
5. Socialstyrelsen, (2014) Kartläggning av risk- och skyddsfaktorer och interventioner vid hedersrelaterat våld mot kvinnor ISBN: 978-91-7555-141-8, Artikelnr: 2014-1-15
6. Temmerman, M. (2015) Research priorities to address violence against women and girls. Lancet 2015; 385:e38-e40. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(14\)61840-7](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(14)61840-7)

Kalamar, AM. Interventions to prevent child marriage among young people in low- and middle-income countries: A systematic review of the published and gray literature Journal of Adolescent Health 2016;59:S16eS21.